

Labklājības ministrija

Skolas iela 28, Rīga, LV - 1331, tālr. 67021600, fakss 67276445, e-pasts lm@lm.gov.lv, www.lm.gov.lv

Rīgā

Nr. _____

Uz 08.10.2019. Nr. 1.2-4/45

Pārresoru koordinācijas centram

Par NAP2027 pirmo redakciju

Labklājības ministrija, atbildot uz Pārresoru koordinācijas centra aicinājumu, sniedz viedokli un priekšlikumus par Nacionālā attīstības plāna 2021.-2027.gadam (NAP2027) pirmo redakciju.

VISPĀRĪGIE JAUTĀJUMI

Lūdzam precizēt NAP2027, izmantojot vienotu pieeju:

- 1) Prioritātes “Stipras ģimenes, veseli un aktīvi cilvēki” visos rīcības virzienos mērķa indikatoriem ir noteiktas divas plānotās vērtības 2024. un 2027.gadam. 1.mērķa vērtību var sasniegt, ja attiecīgajā politikā tiek veikti ieguldījumi, 2.mērķa vērtību var sasniegt, ja ieguldījumi politikā ir ļoti piesardzīgi. Savukārt pārējo prioritāšu rīcības virzienos ir noteikta tikai viena mērķa indikatora vērtība 2024. un 2027.gadam. Uzskatām, ka visā dokumentā būtu jāparedz tikai viena indikatora mērķa vērtība. Lai novērstu administratīvo slogu iesaistītajām institūcijām, lūdzam PKC metodoloģiski vadīt procesu un izvairīties no vairākkārtējas mērķa indikatoru vērtību noteikšanas atbilstoši indikatīviem aprēķiniem un pēc plānošanas dokumentu izstrādes un konkrētu mērķu un nepieciešamā finansējuma precizēšanas. Tāpat būtu jāizvērtē rīcība situācijā, kad nozaru ministriju plānošanas dokumentu izstrādes laikā tiek definēti atšķirīgi indikatori un/ vai mērķa vērtības.
- 2) tikai rīcības virziens ”Sociālā iekļaušana” satur uzdevumu [120] “Sociālās politikas plānošanas, uzraudzības un novērtēšanas stiprināšana, uzlabojot datu vākšanu, digitalizēto datu apriņķi un savietojamību, pakalpojumu administrēšanu, kā arī analīzi pierādījumos balstītu lēmumu pieņemšanā sociālās politikas attīstībai un sociālo pakalpojumu administrēšanai”. Analogs uzdevums attiecībā uz visām nozaru politikām būtu jāiekļauj vai nu atbilstošajos rīcības virzienos, vai nu apvienotā redakcijā (piemēram, Nozaru politikas plānošanas, uzraudzības un novērtēšanas stiprināšana) jāiekļauj rīcības virzienā “Tiesiskums un pārvaldība”, paredzot apakšuzdevumus arī valsts pārvaldes kapacitātes stiprināšanai, kompetences un konkurētspējas celšanai.

Labklājības ministrija neatbalsta, ka NAP2027 mērķa indikatori tiek definēti uzdevumu līmenī, tādēļ **aicinām tos izslēgt**. Šāda pieeja rada risku, ka augstāka līmeņa rezultāta vai

ietekmes indikatori tiek izmantoti un interpretēti kā uzdevumu iznākuma indikatori, pazaudējot saikni ar citu rīcības virzienu ietvaros plānotajiem uzdevumiem, kā arī pazaudējot hierarhisko indikatoru struktūru. Ja PKC nolemj saglabāt līdzšinējo pieeju un noteikt mērķa indikatorus katram uzdevumam, lūdzam tos precizēt atbilstoši aktuālajiem rīcības virziena definētajiem mērķa indikatoriem. Tāpat nevar veidoties duāla situācija, ka vieni un tie paši indikatori tiek izmantoti gan kā NAP2027 stratēģisko mērķu indikatori, gan kā tikai atsevišķa rīcības virziena mērķa indikatori, piemēram, 42.un 43.indikators un 94.un 108.indikators. Šāda interpretācija rada aplamu priekšstatu, ka, piemēram, ienākumu nevienlīdzību ietekmē tikai rīcības virzienā “Sociālā iekļaušana” plānotie uzdevumi, bet bērnu nabadzību mazina tikai rīcības virzienā “Stipras ģimenes paaudzēs” plānotie uzdevumi. Tāpēc **aicinām** stratēģisko mērķu indikatorus **svītrot** no rīcības virzienu mērķa indikatoru tabulām.

IEVADS

Tā kā patiesie ieguldījumi Nacionālā attīstības plāna īstenošanai nav precīzi zināmi un var būtiski mainīties gan pēc Eiropas Savienības fondu ieguldījumu apstiprināšanas, gan arī tāpēc, ka virknei uzdevumu vidējā termiņā būs nepieciešama valsts budžeta attīstības daļas apstiprināšana (kas atkarīga no vairākiem faktoriem, ko prognozēt līdz pat 2027.gadam var tikai aptuveni), **lūdzam izteikt** 4.rindkopu šādā redakcijā: “[4] NAP2027 nosaka stratēģiskos mērķus, ko Latvijā apņemas sasniegt līdz 2027. gadam, iezīmē nozaru politiku virzienus un galvenās reformas, kā arī publisko investīciju virzienus valsts budžeta, Eiropas Savienības (ES) fondu un citu finanšu instrumentu ieguldījumiem Latvijā. ~~NAP2027 ambiciozie mērķi un vajadzības ir salāgotas ar patiesajām iespējām un pieejamajiem līdzekļiem. Tāpēc plāns ir reāls un īstenojams.~~”

VĪZIJA PAR LATVIJAS NĀKOTNI 2027.GADĀ

Aicinām papildināt rīcības virzienu “Vienlīdzīgas tiesības” (6.-7.lapa), akcentējot vienlīdzīgu iespēju kā vērtības un principu iedibināšanu Latvijas sabiedrībā. Esošajā redakcijā virziens akcentē tiesībaizsardzības sistēmas darbību un efektivitāti, taču daudz būtiskāk ir akcentēt sabiedrības vērtības, kuras pieņem dažādību, un līdz ar to nepieciešamība pēc taisnīgas tiesas vienlīdzīgu iespēju nodrošināšanai mazinātos.

Būtisks virziens Latvijas attīstībā turpmākajos gados ir nostiprināt sociāli taisnīgas un atbildīgas valsts principu. To apliecina ne vien uzskatāmā statistika par nabadzību un sociālo nevienlīdzību, bet arī vairāki pētījumi. Attiecīgi **lūdzam papildināt** 7.lapā virzienu “Dzīves kvalitāte” ar papildu rindkopu: “Latvija ir sociāli taisnīga un atbildīga valsts. Jebkuri lēmumi tiek pieņemti, virzoties uz katra indivīda labklājības nodrošināšanu. Iedzīvotājiem ir nodrošinātas tiesības un iespējas saņemt kvalitatīvu izglītību, veselības aprūpi, ir iespējas saņemt taisnīgu atalgojumu par ieguldīto darbu, saņemt pienācīgu sociālo nodrošinājumu un atbalstu noteiktās dzīves situācijās.”

Viena no saliedētas sabiedrības vērtībām ir sociālā solidaritāte, kas akcentē ne tikai savu personisko, bet gan apkārtējo un līdzcilvēku labklājību. Sociālā solidaritāte var izpausties daudzveidīgi, un tā nav atkarīga tikai no personas ienākumiem, spējām un zināšanām. Turklāt, lai neiesakņotu iedzīvotāju iedalījumu “vājākajos” un “spējīgākajos”, **aicinām precizēt** 17.rindkopu **šādā redakcijā**: “[17] 2027. gadā Latvija ir valsts, kur ikviens cilvēks jūtas labi. Viņus vieno līdzīgas vērtības un izpratne par lietu kārtību pasaulē, šeit dzīvo sabiedrība, kurā cilvēki rūpējas un atbalsta viens otru spējīgākie atbalsta vājākos, un ikvienam ir nodrošināti pietiekami dzīves apstākļi un iespējas tos uzlabot.” Lūdzam **attiecīgi precizēt** arī 47.rindkopu.

Lūdzam precizēt 20.rindkopu, akcentējot, ka veselības aprūpes pakalpojumi jāsaņem ne tikai no motivētiem un atbilstoši atalgotiem, bet arī kvalificētiem speciālistiem. Latvijai būtisks

izaicinājums ir veselības aprūpes pakalpojuma pieejamība kopumā, kas minētajā rindkopā nav pieminēta. Tāpat **aicinām precizēt** pēdējo rindkopas teikumu: “Laba veselība mūža garumā ir viens no mērķiem arī mērķtiecīgam un individualizētam sociālajam atbalstam.” Labklājības ministrija nevar piekrist apgalvojumam, ka mērķtiecīga un individualizēta sociālā atbalsta viens no mērķiem ir laba veselība, jo, piemēram, paliatīvās aprūpes gadījumā cilvēka izārstēšana vairs nav iespējama (līdz ar to veselību nevar uzskatīt par labu), un kurā prioritāra ir sāpju un citu simptomu kontrole ar nolūku saglabāt labāko iespējamo dzīves kvalitāti, līdz iestājas nāve. Kvalitatīvas un savlaicīgas paliatīvās aprūpes pakalpojums netiek pienācīgi nodrošināts, par ko jau vairākkārt ir rosinātas sabiedrības diskusijas.

Ņemot vērā, ka Latvijas vērtība ir ikviens tās iedzīvotājs un ikvienam ir jādod iespēja iegūt izglītību, **lūdzam papildināt** 22.rindkopu šādā redakcijā: “[22] Zināšanas, kvalitatīva, iekļaujoša un mūsdienīga izglītība [....].”

Latviešu tautas ilgtspēju nodrošina vairāki faktori – tai skaitā veselīga sabiedrība, izglītība, migrācija, dzīves kvalitāte un daudzi citi faktori, kas kopumā minēti vīzijā par Latvijas nākotni. Tādēļ **aicinām precizēt** 33.rindkopu šādā redakcijā “[33] Latviešu tautas ataudzi ilgtspēju nodrošina dzimstību un bērnu labklājību veicinoša politika, kas [...]”. Savukārt konceptu par Latviešu tautas ilgtspējīgu attīstību lūdzam iekļaut Vīzijas ievaddaļā.

Aicinām NAP2027 ietvara vizuālajā attēlā (11.lapā) **iekļaut** arī vīzijā par Latvijas nākotni 2027.gadā identificētos četrus virzienus, pretējā gadījumā lasītājam nav saprotama Nacionālajā attīstības plānā iekļautā daudzveidīgā mērķu, virzienu, rīcības virzienu, vadmotīvu, prioritāšu struktūra.

NAP2027 STRATĒGISKIE MĒRĶI

Ierosinām pārskatīt Stratēģiskā mērķa indikatora “[43] Nabadzības riska indekss bērniem plānoto vērtību 2027.gadam (prognoze 10%). 2018.gadā nabadzības riska indekss bērniem vidēji ES bija augstāks kā Latvijā, proti 19,9%, savukārt zemākais rādītājs bija Dānijā, sasniedzot 11%. Uzskatām, ka plānotā vērtība 10% apmērā varētu būt pārāk optimistiska prognoze, īpaši ņemot vērā, ka rādītāju būtiski ietekmē ne vien noteiktas sabiedrības daļas ienākumu pieaugums, bet arī ienākumu sadalījums sabiedrībā kopumā.

RĪCĪBAS VIRZIENS “UZ CILVĒKU CENTRĒTA VESELĪBAS APRŪPE”

Rīcības virziena mērķa aprakstā galvenais uzsvars ir uz veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību, savukārt NAP2027 vīzijas virziens “Dzīves kvalitāte” uzsver arī iedzīvotāju atbildību un aktīvu rīcību savas veselības profilaksē un aktīva dzīvesveida uzturēšanā. **Lūdzam precizēt** gan rīcības virzienu, gan vīzijas virzienu, lai sabalansētu gan veselības aprūpes pakalpojuma pieejamību, gan veselības profilakses jautājumus. Turklāt ņemot vērā, ka 72.rindkopa daļēji iekļauj iedzīvotāju rīcību un attieksmi veselīgam dzīvesveidam, aicinām to pārcelt no Rīcības virziena “Psiholoģiskā un emocionālā labklājība” uz Rīcības virzienu “Uz cilvēku centrēta veselības aprūpe”.

RĪCĪBAS VIRZIENS “PSIHOLOĢISKĀ UN EMOCIONĀLĀ LABKLĀJĪBA”

Ņemot vērā, ka Rīcības virziena pamatā ir uzsvars uz emocionālo labklājību, kuru ietekmē daudzi un dažādi ārējie ietekmes faktori, **aicinām** šajā rīcības virzienā **koncentrēties** nevis uz veselības, bet gan atbalsta pasākumiem emocionālās labklājības nostiprināšanai, kas viennozīmīgi gala rezultātā ietekmē arī iedzīvotāju veselības stāvokli. Tādējādi lūdzam precizēt rīcības virziena mērķi šādā redakcijā: “[69] Psiholoģiskās un emocionālās labklājības veicināšana cilvēku atbalstam krīzes situācijās, un individuālā potenciāla attīstībai ~~un~~ deviantas uzvedības veidošanās risku mazināšanai, nostiprinot veselību kā vērtību.”

Ierosinām svītrot 75.indikatoru “[75] Zīdaiņu mirstība uz 1 000 dzīvi dzimušo” un 76.indikatoru “[76] Mirstība no ārējiem nāves cēloņiem uz 100 000 iedzīvotāju” no Rīcības virziena “Psiholoģiskā un emocionālā labklājība”, jo tie metodoloģiski aptver daudz plašāku faktoru loku, kas ietekmē konkrēto indikatoru vērtību (piemēram, veselības aprūpes pakalpojumu pieejamība un kvalitāte, ceļu satiksmes drošība), un nevar tik vienpusēji tikt attiecināti tikai uz konkrētā rīcības virziena uzdevumiem. Varētu tikt izvērtēta iespēja pārcelt minētos indikatorus uz Rīcības virzienu “Uz cilvēku centrēta veselības aprūpe”, jo šis rīcības virziens daudz tiešāk ietekmē minēto indikatoru sasniegšanu.

Atbilstoši Rīcības virziena mērķim, **lūdzam precizēt** 81.uzdevuma nosaukumu šādā redakcijā: “[81] Psihiskās un emocionālās veselības labklājības stiprināšana sabiedrībā [....].” **Lūdzam iekļaut** Labklājības ministriju kā līdzatbildīgo nevis kā atbildīgo institūciju šī uzdevuma īstenošanā.

RĪCĪBAS VIRZIENS “STIPRAS ĢIMENES PAAUDZĒS”

Sabiedrības novecošanās skar lielu daļu Eiropas Savienības dalībvalstu. Lai reaģētu uz šādu demogrāfisko tendenci, valstis īsteno atbalsta pasākumus, fokusējoties uz senioru neatkarīgas dzīves iespējām, aktīvu līdzdalību sabiedrībā un darba tirgū, veselības veicināšanas pasākumiem, sociālo pasākumu pieejamību u.c. pasākumiem, kas nodrošina kvalitatīvu mūžu senioriem. Nenoliedzami tautas ataudzes jautājumi ir būtiski vairākās valstīs, taču tie nav aktualizēti kā atbilde sabiedrības novecošanās procesam. Tādēļ, lai precizētu NAP2027 iekļauto informāciju, **lūdzam precizēt** 89.rindkopu šādā redakcijā: “[89] ~~Pasaules pieredze liecina, ka valstis, kuras saskaras ar sabiedrības novecošanos, kā atbildi uz to arvien mērķtiecīgāk par savu prioritāti izvirza sabiedrības novecošanās, Ģimenes valsts politikas stiprināšana, īpaši ņemot vērā sabiedrības novecošanās tendences, sekmējot dzimstību un nabadzības risku mazināšanu ģimenēm ar bērniem, kā arī veidojot piemērotus apstākļus un vidi dažādu pakalpojumu pieejamībai senioriem un bērnu veselīgai attīstībai un audzināšanai, rada pozitīvu vidi sabiedrības labklājības stiprināšanai.~~”

Vairāki pētījumi par iedzīvotāju ataudzi un ģimeņu atbalsta politiku, kuri ir arī Pārresoru koordinācijas centra rīcībā, apliecina, ka lēmumu par bērna radīšanu un ienākšanu ģimenē pieņem abi vecāki - gan vīrietis, gan sieviete. Turklāt uzskatām, ka atbalstāma un godināma ir katra ģimene Latvijā, neatkarīgi no bērnu skaita, lai gan ģimeņu atbalsta politika var tikt vērsta uz noteiktu ģimeņu īpašu atbalstīšanu, ja vien tam ir pamatojums. Savukārt remigrācijas politikai jābūt vērstai ne tikai uz ģimeņu atgriešanos valstī, bet jebkura Latvijas iedzīvotāja atgriešanos dzimtenē. Lai novērstu būtiskas neatbilstības starp pierādījumos balstītiem faktiem un NAP2027 uzstādījumiem, **aicinām precizēt** 92.rindkopu šādā redakcijā: “[92] ~~Latvijā kaut arī iedzīvotāju skaits reprodūktīvajā vecumā samazinās, kas ietekmēs tautas ataudzi ir prioritārs mērķis, kura sasniegšana nodrošinās nācīgas pastāvēšanu nākotnē. Tāpēc ir stiprināma ģimenes vērtība sabiedrībā, godināmas un atbalstāmas jebkura Latvijas ģimene, īpaši kuplās ģimenes, kā arī veicināma remigrācija. Vienlīdz svarīgi ir veidot tādu politiku, kas sekmē otrā bērna ienākšanu ģimenē. Šo mērķi valsts būs sasniegusi, ja vismaz 75 % sieviešu reprodūktīvajā vecumā, kurām ir viens bērns, izšķirsies par otrā bērna dzimšanu un daudzbērnu ģimeņu skaits pieaugs.~~

Lūdzam 99.rindkopas uzdevumu **izteikt šādā redakcijā**: “[99] Ģimeņu labklājības veicināšana, pārskatot pensijas, valsts sociālos pabalstus un atlīdzības, kā arī pilnveidojot nodokļu sistēmu, kā arī sniedzot pārtikas atbalstu un pamata materiālo palīdzību, lai mazinātu nabadzības risku māsaimniecībās ar bērniem, prioritāri daudzbērnu un viena vecāka ģimenēs un ģimenēs, kur kāds no vecākiem ir zaudējis darbības”. Lūdzam 99.uzdevumam noteikt šādas līdzatbildīgās institūcijas: Pašvaldības, SIF, NVO, reliģiskās organizācijas, bet finanšu resursu avotus papildināt ar ES fondu finansējumu. Papildinājums veikts, lai precīzāk atspoguļotu *ESF+ Programmas materiālās nenodrošinātības mazināšanai* vietu NAP2027

struktūrā. Savukārt atbalsts ģimenēm, kur kāds no vecākiem ir zaudējis darbspējas, tiek plānots Rīcības virzienā “Sociālā iekļaušana”.

Lūdzam iekļaut Labklājības ministriju kā līdzatbildīgo nevis kā atbildīgo institūciju 103.uzdevuma īstenošanā.

Aicinām 112.indikatora “[112] Personu īpatsvars zem minimālā ienākuma līmeņa” vērtības atspoguļot reģionālajā griezumā (līdzīgi kā tas ir izdarīts 323.indikatorā), lai objektīvāk raksturotu būtiskās reģionālās atšķirības:

Progresā rādītājs	Mērvienība	Bāzes gads	Bāzes gada vērtība	Datu avots, datu tabulas
Personu īpatsvars zem minimālā ienākuma līmeņa				
pavisam	%	2017	8,9	CSP
Rīgas reģionā	%	2017	4,1	CSP
Pierīgas reģionā	%	2017	5,2	CSP
Vidzemes reģionā	%	2017	12,2	CSP
Kurzemes reģionā	%	2017	8,5	CSP
Zemgales reģionā	%	2017	10,0	CSP
Latgales reģionā	%	2017	22,0	CSP

Ņemot vērā, ka 117.uzdevums “[117] Stereotipu mazināšana un diskriminācijas novēršana, stiprinot toleranci un iekļaušanos sabiedrības pamatvērtības” un 402.uzdevums “[402] Sabiedrības izpratnes par daudzveidību kā resursu palielināšana, stiprinot starpgrupu un starpkultūru komunikācijas prasmes un saziņas intensitāti, dažādības vadību, kā arī diskriminācijas mazināšanu” saturiski pārklājas un tos abus raksturo viens mērķa indikators “Subjektīvā diskriminācijas pieredze” (114.indikators un 397.indikators), **aicinām** 117.uzdevumu un 114.indikatoru **izslēgt** no Rīcības virziena “Sociālā iekļaušana” un paredzēt tikai Rīcības virzienā “Saliedētība”. **Attiecīgi lūdzam pārlikt** Labklājības ministrijas iesniegtos pasākumus 117.uzdevuma īstenošanai uz 402.uzdevumu.

Lūdzam 122.uzdevumu **izteikt šādā redakcijā** “[122] Nabadzības, materiālās nenodrošinātības un ienākumu nevienlīdzības mazināšana, īpaši nabadzības riskam visvairāk pakļautajām iedzīvotāju grupām (pensionāri, personas ar invaliditāti), un labvēlīgāku priekšnoteikumu radīšana materiālai pietiekamībai nākotnes pensionāriem”, bet kā līdzatbildīgās institūcijas noteikt: Pašvaldības, SIF, NVO, reliģiskās organizācijas, lai precīzāk atspoguļotu *ESF+ Programmas materiālās nenodrošinātības mazināšanai* vietu NAP2027 struktūrā.

RĪCĪBAS VIRZIENS “IEKĻAUJOŠA IZGLĪTĪBAS VIDE”

Lūdzam izslēgt Labklājības ministriju no 181.uzdevuma “[181] Individuālo un institucionālo atbalsta pasākumu attīstība un nodrošināšana sociāli ekonomiskiem riskiem un pāridarīšanai pakļautiem bērniem un jauniešiem (personas ar invaliditāti, jaunie vecāki, studējošie no trūcīgām un sociāli mazāk aizsargātām ģimenēm), sniedzot materiālo (stipendiju fondi, transporta, ēdināšanas, dienesta viesnīcas izdevumu segšana) un cita veida atbalstu.” kā atbildīgo ministriju, jo izglītības procesa atbalsta pasākumus - stipendiju fondi, transporta, ēdināšanas, dienesta viesnīcas izdevumu segšana – plāno, finansē un attīsta Izglītības un zinātnes ministrija. Ņemot vērā minēto, Labklājības ministrija nav ierosinājusi nevienu pasākumu minētā uzdevuma īstenošanai.

RĪCĪBAS VIRZIENS “DARBS UN IENĀKUMI”

Lai akcentētu gan darba devēja, gan darbaņēmēja attiecības darba tirgū, **aicinām precizēt** 209.rindkopu šādā redakcijā: “[209] Cilvēkkapitāls, tā pieejamība, kvalifikācija pieejamība un tās atbilstība darba tirgus pieprasījumam, kvalitatīvas un iekļaujošas darba vietas ir ķēdes elementi ceļā uz augstāku produktivitāti un ekonomikas izaugsmi. Uzņēmumiem produktivitātes pieaugums dod iespēju vairāk nopelnīt un investēt, kā arī ilgtermiņā kopumā radīt vairāk jaunu darba vietu, savukārt darbaņēmējiem tam jārezultējas darba vietu kvalitātes pieaugumā – lielākās algās, drošākās darba vietās, pienācīgā sociālajā aizsardzībā, veselības aizsardzībā u.c.

Lūdzam papildināt 201.rindkopas pēdējo teikumu **šādā redakcijā**: “[210] Īpaša uzmanība būs jāpievērš mērķētiem aktīvās nodarbinātības pasākumiem bezdarbniekiem un paaugstināta bezdarba riska grupām.”

Lūdzam 211.rindkopu **papildināt un izteikt šādā redakcijā**: “[211] Nepietiekamas investīcijas kvalitatīvu darba vietu veidošanā liek nodarbinātajiem atstāt darba tirgu agrāk, nereti jau ar veselības traucējumiem. Tas norāda uz nepieciešamību atbalstīt kvalitatīvu darba vietu izveidi, lai veidotos ilgtspējīgas darba tirgus dalībnieku attiecības un atmaksātos darba devēju ieguldījumi cilvēkkapitālā, veicinot pēc iespējas ilgāku, kvalitatīvu līdzdalību darba tirgū un mazinot bezdarba iestāšanās riskus. Darba tirgus efektīvai funkcionēšanai un kvalitatīvu darba vietu pastāvēšanai, ir būtiska arī darba tirgus institūciju veikspēja. Vienlaikus ilgtspējīgai dalībai darba tirgū būtiska ir arī sociālā apdrošināšana, kur nepieciešams rīkoties, lai nodrošinātu atbilstošu sociālo iemaksu veikšanu un novērstu sistēmiskus šķēršļus, kas liedz personām ātrāk atgriezties aktīvajā nodarbinātībā.”

Lūdzam papildināt Rīcības virzienu ar papildu rindkopu **vai arī papildināt** 212.rindkopu ar šādu redakciju: “Latvijā parādnieku skaits un parādu apjoms nebanku kredītu un kredītu banku sektorā ir augsts. Augstas atsevišķu iedzīvotāju grupu finanšu saistības rada šķēršļus efektīvākai ēnu ekonomikas mazināšanai, jo cilvēkiem šādās situācijās zūd motivācija iesaistīties godīgās un atklātās darba tiesiskajās attiecībās. Būtiski uzsvērt, ka šīs finanšu saistības ir arī nepietiekamu ienākumu sekas bezatbildīgas kreditēšanas un zemas finanšu prasības apstākļos.” Ņemot vērā, ka daļa no izsniegtajiem kredītiem (bez nopietna izvērtējuma par klienta maksāspēju) pirmskrīzes periodā ir viens no emigrācijas iemesliem, kā arī visticamāk nebūs nomaksāti, NAP2027 ir jāiekļauj pasākums, lai risinātu parādsaistību problemātiku. Aicinām attiecīgi precizēt arī 223.uzdevumu: “[223] Dažādu veidu finanšu un uzkrājumu ieguldījumu kultūras veicināšana, mērķtiecīgi ceļot sabiedrības finanšu prasību, īstenojot racionālus pasākumus iedzīvotāju maksātspējas un kredītsaistību problemātikas risināšanai, tai skaitā ierobežojot bezatbildīgu kreditēšanu.”

Lūdzam precizēt 219.indikatoru, izsakot to šādā redakcijā “[219] Smago un letālo nelaimes gadījumu skaits uz 100 000 nodarbinātajiem”.

Lūdzam svītrot 222.uzdevuma līdzatbildīgo institūciju uzskaitījumā LBAS.

Eiropas Komisijas izstrādātajā ziņojumā par Latviju (2019) (https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-latvia_lv.pdf) D pielikuma “Investīciju pamatnostādnes Latvijai par Kohēzijas politikas finansējumu 2021.– 2027. gadam” politikas mērķī “Sociālāka Eiropa – Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošana” ir noteiktas prioritārās investīciju vajadzības, lai uzlabotu darbvietu pieejamību un sekmētu sociālo ekonomiku, tai skaitā, lai stiprinātu darba tirgus iestāžu un dienestu kapacitāti. NAP2027 izstrādes laikā Konkurētspējas prioritātes darba grupā tika panākta vienošanās iekļaut Rīcības virzienā “Darbs un ienākumi” uzdevumu “Darba tirgus politikas īstenošanā iesaistīto institūciju veikspējas uzlabošana”, kas NAP2027 publiskajā apspriešanā vairs nav iekļauts. Ņemot vērā minēto, **lūdzam iekļaut papildu uzdevumu**

“Darba tirgus politikas īstenošanā iesaistīto institūciju veikspējas uzlabošana”. Turklāt Labklājības ministrija ir iesniegusi priekšlikumu pasākumam un finansējuma aprēķinu minētā uzdevuma īstenošanai.

RĪCĪBAS VIRZIENS “MĀJOKLIS”

Eiropas Komisijas izstrādātajā ziņojumā par Latviju (2019) (https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-latvia_lv.pdf) D pielikuma “Investīciju pamatnostādnes Latvijai par Kohēzijas politikas finansējumu 2021.– 2027. gadam” politikas mērķī “Sociālāka Eiropa – Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošana” ir noteiktas prioritārās investīciju vajadzības, lai uzlabotu darbvietu pieejamību un sekmētu sociālo ekonomiku, tai skaitā, lai samazinātu bezpajumtniecību un atstumtību mājokļa jomā, uzlabotu sociālo mājokļu pieejamību, t. sk. ar infrastruktūras palīdzību. Lai gan NAP2027 ir iekļauts Rīcības virziens “Mājoklis”, kā arī ir iekļauti vairāki uzdevumi, kas vērsti uz mājokļu pieejamības stimulēšanu, neviens no tiem nav tieši vērsts uz bezpajumtniecības situācijas risināšanu, tai skaitā attiecībā uz pieejamu mājvietu. **Aicinām** attiecīgi sadarbībā ar pašvaldībām **izvērtēt iespēju iekļaut** gan aprakstu, gan uzdevumu minētās problemātikas risināšanai.

RĪCĪBAS VIRZIENS “DROŠĪBA”

438.uzdevumam “[438] Vardarbības ģimenē un ar dzimumu saistītas vardarbības risku un gadījumu, kā arī vardarbības un aizskaršanas darbā novēršana un prevencija, uzlabojot aizsardzības sistēmas un sodu mehānismus, iesaistīto pušu (dienestu, NVO, līdzcilvēku) koordinētu rīcību, kā arī uzraudzības mehānismus.” kā mērķa indikatorus **lūdzam noteikt** Eiropas Savienības statistikas biroja (Eurostat) apkopotos rādītājus:

- 1) tīšu slepkavību upuru - sieviešu skaits, kuras nogalinājis intīmais partneris (personu skaits; īpatsvars uz 100 000 sievietēm) (aizstājot rādītāju “Miruso skaits no ārējiem nāves cēloņiem”);
- 2) tīšu slepkavību upuru skaits, kurus nogalinājis ģimenes loceklis/radnieks (personu skaits; īpatsvars uz 100 000 iedzīvotāju) (aizstājot rādītāju “Noziedzīgu nodarījumu skaits uz 10 000 iedzīvotājiem”).

Labklājības ministrija uzskata, ka Eurostat datus izmantot būtu optimālāk, jo:

- tie tiešāk un precīzāk raksturo vardarbības ģimenē precedentu nekā rādītāji "Miruso skaits no ārējiem nāves cēloņiem" un "Noziedzīgu nodarījumu skaits uz 10 000 iedzīvotājiem";
- Eurostat dati ir Eiropas oficiālā statistika un tas garantē statistikas kvalitāti, jo izstrādāta izmantojot starptautiski aprobētu un pielietotu metodiku;
- šiem datiem primārais datu avots ir Latvijas likumsargājošo iestāžu administratīvie dati;
- Eurostat apkopotie rādītāji nodrošina iespēju Latvijas situāciju vērtēt starptautiskā kontekstā.

Labklājības ministrijas iesniegtajā informācijā par NAP2027 uzdevumu īstenošanai indikatīvi plānotajiem publisko investīciju projektiem Labklājības ministrijas plānotie pasākumi vardarbības prevencijai iekļauti 82. un 84.uzdevuma ietvaros. Vēršam uzmanību, ka šie pasākumi iekļaujami arī 438.uzdevuma īstenošanai.

NAP2027 PRIORITĀŠU PAMATOJUMA AVOTI

NAP2027 pielikumā 23.punktā minēts, ka viens no iemesliem, kādēļ nepieaug jaundzimušo

skaits, ir grūti nodrošināt ģimenes un darba dzīves savienošanas iespējas, ja sievietēm netiek sniegtas pietiekamas sociālās garantijas. 1) lūdzam sniegt atsauci, kuri viedokļa līderi pauž minēto viedokli (ar norādi, kur šāds viedoklis ir pausts); 2) lūdzam precizēt tekstu, kādas sociālās garantijas sievietēm netiek pietiekami nodrošinātas un kuras traucē darba un ģimenes dzīves saskaņošanai, salīdzinājumā ar vīriešiem; 3) minētais viedoklis ir **pretrunā** ar Ģimenes valsts politikas pamatnostādņu 2011.-2017.gadam ex-post novērtējuma ietvaros 2018.gadā veikto ģimeņu aptauju, kurā norādīts, ka veiksmīgākai darba un ģimenes dzīves saskaņošanai, ģimenes sagaida kvalitatīvākus un pieejamākus pakalpojumus aprūpes nodrošināšanai, izglītībai, veselības aprūpei.

Papildus vēlamies vērst uzmanību, ka (1) ministrijas ir uzsākušas vidēja termiņa plānošanas dokumentu izstrādi laika periodam pēc 2021.gada un (2) šobrīd ir uzsākušās diskusijas par Eiropas Savienības fondu regulējumu, plānoto investīciju apjomu (tai skaitā, sadalījumā pa fondiem, prioritātēm/ iniciatīvām iezīmējamo apjomu, fondu un nacionālā finansējuma procentuālo sadalījumu), kas turpināsies arī 2020.gadā, un var būtiski ietekmēt nozaru ministriju iesniegtos priekšlikumus pasākumiem un tiem indikatīvi plānoto finanšu apjomu. Tādēļ aicinām Pārresoru koordinācijas centru informāciju par investīciju projektiem izmantot tikai kā darba materiālu, lai iezīmētu plānotos pasākumus, projektus, reformas, kuru īstenošanai vidējā termiņā būs nepieciešami papildu ieguldījumi.

Valsts sekretāra p.i.

Valsts sekretāra vietniece

*paraksts

I.Kārklīņa

*Dokuments parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu

Diana Jakaite, 67021629

Diana.Jakaite@lm.gov.lv

Sanita Vasiļjeva, 67021559

Sanita.Vasiljeva@lm.gov.lv

N/13880